

Elke Geurts

Ik nog wel van jou

Lebowski Publishers, Amsterdam 2017

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een beurs van het Fonds voor de Letteren.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Deze uitgave kwam tot stand met medewerking van Van Grunsven Creative Management, zie ook www.vangrunsvencm.com

van GRUNSVEN
CREATIVE MANAGEMENT

© Elke Geurts, 2017

© Lebowski Publishers, Amsterdam 2017

Omslagontwerp: Riesenkind

Typografie: Crius Group, Hulshout

Foto auteur: © Jan Willem Kaldenbach

ISBN 978 90 488 3533 1

ISBN 978 90 488 3534 8 (e-book)

NUR 301

www.elkegeurts.nl

www.lebowskipublishers.nl

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Lebowski is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor iedereen die zich herkent in dit boek.
Jullie waren zoveel meer dan dat.

'To believe your own thought, to believe that what is true in your private heart is true for all men – that is genius.'
– Ralph Waldo Emerson

'Sommige van deze dingen zijn echt gebeurd, en sommige waren dromen. Ze zijn allemaal waar, zoals ik waarheid begreep. Ze zijn allemaal reëel, zoals ik de realiteit begreep.'
– Penelope Mortimer, *De pompoeneter*

Nulmoment

Ik vroeg of hij de titel die mijn nieuwe uitgever had bedacht goed vond. ‘Veel te plat,’ zei ik. ‘Dat kan écht niet, toch?’

We hingen tegen het aanrecht in onze keuken met onze armen over elkaar en praatten over het werk en de kinderen, maar niet over de zakelijke mail die we om kwart over negen in de ochtend beiden hadden ontvangen. Met het stappenplan.

We hadden uitzicht op onze kleine entreehal en keken naar de jassen aan, op en onder de kapstok; een plank met haakjes die man zelf had gemaakt toen we hier kwamen wonen. Mijn vader ergert zich er al jaren aan dat er in ons nieuwbouwhuis niets waterpas is. ‘Alles wat dat jong hier zelf timmert is waardevermindering.’

We zagen een onordelijke berg schoenen, heely's, skeelers en één groezelig grijze slof, daarnaast de uitpuilende rieten mand vol ongelezen kranten en wijnflessen, erg veel lege wijnflessen.

Die grijze afgedragen sloffen staan nu nóg overal waar ik kijk, alsof er hier in huis een onzichtbaar mannetje achter me aan sloft dat ze – waar ik ook zit of sta – steeds precies in mijn zicht legt.

Op dit punt van het verhaal bevonden we ons in de donkere dagen voor kerst, een ijskoude wind kwam naar binnen, maar man had de deur naar het halletje wijd open laten staan, zo ook onze voordeur. Wagenwijd. Het lelijkste standaardmodel, met vier horizontale ramen waar ik de afgelopen anderhalf jaar nogal vaak – kromgebogen – doorheen had staan kijken. Zoals de buurvrouwen in het dorp waar ik vandaan kom vroeger altijd door de jaloezieën gluurden om te kijken wie er thuiskwam en wie er wegging, zo stond ik daar op die ingelegde droogloopmat de straat af te speuren. Te wachten. Op man.

Vanaf daar, leunend tegen het aanrechtblad, zag ik de vele om-

helzingen die zich in dit halletje hadden afgespeeld aan mij voorbijtrekken.

Vanaf hier zie ik ook hoe ik een paar maanden daarna, in een geknakte houding, onder de kapstok zal liggen, en het er niet alleen maar uitziet alsof ik boven op de schoenen en de lege flessen in de hoek ben gesmeten, maar dat het ook daadwerkelijk zo is. Man heeft mij van zich afgeworpen. Mijn achterhoofd tegen het kinderkapstokje aan de muur. Mijn wang is rood, mijn slaap bonkt, ik voel de zwelling. Ik huil als een klein kind. ‘Jij wil mij gewoon wegdoen. Mij?’

Het leven is echt een slechte film. Alleen al daarom is het zaak dat wij mensen er iets beters van maken.

Dit is een slecht verhaal, en als ik niet zou proberen de loop ervan te veranderen, er een goed verhaal van te maken of ten minste iets beters, ben ik als schrijver geen knip voor de neus waard. Dat is mijn enige taak.

Ik zie hoe ik zijn borstkas met één hand tegen de voordeur zal drukken, mijn knie in zijn ballen stoot, en zijn hoofd, het hoofd dat ik zo lang heb geliefkoosd, wordt helemaal scheefgetrokken, want met die andere hand trek ik zo hard ik kan aan zijn krullen. Hij zal brullen: ‘Kutwijf, jij hebt mijn leven verpest.’ En: ‘Rot op. Ik smijt je het huis uit.’

‘Dat is wat je eigenlijk wilt, hè?’ schreeuw ik. ‘Dat is wat je echt wilt.’

Daarom moeten die haren allemaal tegelijk uit zijn hoofd. Hij kermt. Zo kom ik dus uiteindelijk onder die kapstok terecht.

Boven in bed slapen onze meisjes, beneden in het halletje vechten hun ouders.

Ik weet zeker dat dit een van de dingen is waarvan man niet wil dat ik ze opschrijf. We deden in onze wereld niet aan conflicten, en als ze er misschien toch een beetje waren, zeilden we eromheen. Daar waren we goed in. Een vreedzame en harmonieuze wereld is mooi. Zou je denken. Maar die is niet mooi, want niet waar.

Dit was de eerste keer in vierentwintig jaar dat ik hem echt kwaad had gekregen. Ik begon. Dat is waar. Ik gaf hem als eerste die rotschop. Ik vertel nog wel waarom.

Man vindt woede een onzinnige emotie: beschamend, beangstigend en vooral betekenisloos.

‘Controleverlies richt alleen maar schade aan,’ zegt hij. ‘Het is nergens goed voor.’

Bij hem thuis was er vroeger nooit iemand boos, er werd niet op elkaar gescholden, elk lid van zijn familie ging zwijgend zijn of haar eigen weg. Terwijl ik woede best gezond vind, in elk geval niets om speciaal bang voor te zijn. Veelbetekenend zeker. Bij mij thuis was dat de enige emotie die werd geuit. Voor mijn ouders was ruziemaken een *way of life*. De laatste tijd heb ik steeds meer respect gekregen voor hun levenswijze. Ze geven niet op.

Tijdens die vechtsce ne had ik voor het eerst weer het gevoel dat ik écht contact met hem had. Hij denkt heel anders over écht contact. De taal van woede is voor hem abracadabra. Hij verstaat er niets van. Hij begreep het dan ook niet toen ik voor het slapengaan de logeerkamer, waarin hij in een veel eerder stadium van dit verhaal plotseling besloot te gaan slapen, binnenstormde, zijn t-shirt van zijn lijf scheurde, en de leesbril op zijn neus kromboog.

Misschien daarover later ook meer.

Het halletje. Winter. Er trok een oneindige reeks omhelzingen aan mij voorbij. Hoe we in verstrengeling in die onverlichte hal stonden, en nog steeds heel vaak staan, zijn nieuwe zwarte rugtas aan zijn voeten. Hoe hij mij dan lichtjes naar zich toe haalt, mijn rugwervel bevoelt, de ene keer zegt dat ik echt meer moet eten en de andere keer een diepe ontspannen zucht laat horen. Dan lijkt het alsof we samen in het oog van de storm terecht zijn gekomen. Op een plek waar het eindelijk even kalm is.

Ik houd hem met twee handen vast, druk mijzelf nog iets dichtertegen hem aan, nog iets dichtert, ik kus zijn nek, ruik hem, probeer zo veel mogelijk van zijn geur op te snuiven. Alsof het een drug is.

Pas als ik me helemaal in hem verlies, kan ik weer samenvallen met mezelf. Maar voordat het zover komt, is daar het zachte duwtje al.

Inmiddels wacht ik erop. Er is de omhelzing. Er is het moment dat hij me zachtjes van zich afduwt, liefdevol, vriendelijk wegduwt. Zijn rugtas oppakt, me nog één kusje geeft en gaat.

Ik schrijf dit op in de lente. Ik ben al dagen alleen thuis. Steeds vaker neem ik me voor niet meer in een omhelzing in dat halletje terecht te komen, nooit meer dat zachte duwtje in mijn rug, zoals ik me ook steeds vaker voorneem nu echt geen pakje sigaretten meer te kopen.

‘Ze was haar leven kwijt, een heel normale ramp,’ lees ik in een verhaal van Alice Munro. *Een heel normale ramp* zou ook een goede titel voor dit boek zijn geweest.

We hingen tegen het aanrecht. Met onze armen over elkaar. We waren nog altijd niet begonnen over die zakelijke mail van de mevrouw die ons – nu nog steeds – helpt, en daar zouden we ook niet over beginnen.

Ik bleef maar rillen en glimlachen. We stonden midden in een koude luchtstroom. Dat kwam natuurlijk door die open deuren. Het had weinig zin de deuren achter je te sluiten als je toch meteen weer wegging. Dat moest de filosofie erachter zijn. Hij was hier nu alleen maar eventjes om...

Misschien was hij hier om even post op te halen? Misschien was hij een middagje met de meisjes naar zijn moeder geweest en bracht hij ze nu terug? Ik weet het echt niet meer. Hij had veel redenen om steeds eventjes thuis te moeten komen. Maar ik was er nooit een van.

Het was weer zo’n moment van niet weggaan maar ook niet blijven.

‘Een typisch nulmoment,’ hoor ik mijn dode docente van de schrijfopleiding zeggen. Tijdens mijn studie heb ik vier jaar lang elke dag een nulmoment beschreven. Dat ben ik nu in wezen ook aan het doen. Dit boek is een langgerekt nulmoment. Een wormgat. We

zitten in het vacuüm tussen getrouwd en niet-getrouwd. Het oude leven is al anderhalf jaar voorbij, maar er is nog niets nieuws voor in de plaats gekomen. Het nulpunt. We zijn in die mysterieuze bodemloze put gevallen waarvan we niet weten wat er precies gebeurt. Alles wat er zo-even nog gewoon was, is verdwenen.

Ik ben bezig oververhit te raken in mijn bovenkamer. De meisjes hebben vrij. Het is zo'n dag waarop we normaal gesproken zeker met z'n vieren naar zee zouden zijn gegaan. Ik weet dat man nu met de meisjes op het aangelegde strandje ligt, een halve kilometer hiervandaan. Vanaf deze bovenverdieping kan ik zowat naar ze zwaaien. Ik zou het toch te druk hebben om daar te liggen. 'Zoals altijd,' hoor ik man nu alweer zeggen. De deadline van mijn nieuwe uitgever nadert. Die van mezelf is veel dichterbij. Er is nog maar heel weinig tijd om dit verhaal in elkaar te zetten. Om van het ene punt in het universum naar het andere te reizen en in een nieuw – het goede – tijdvak terecht te komen. Ik moet een nieuw verhaal beginnen.

In die staande houding was ik bezig te bevriezen. Ik wist niet of man de kou ook voelde, maar ik durfde de deuren niet uit mezelf dicht te doen. Uit mezelf deed ik het liefst helemaal niets, uit angst hem nog meer te beklemmen. Hij woonde tijdelijk aan het begin van onze straat, in een gemeubileerd appartement boven de Turk, maar hij was nog zeker vijf avonden in de week tot elf uur 's avonds thuis. Ik was best tevreden met een halve man. Als het precies zo bleef. Het was ook rustig dat hij niet thuis sliep.

'Ik zou me doodschamen voor een boek met zo'n titel,' zei ik, 'dat is toch best jammer?'

'Ja, héb je eindelijk een boek.' Hij zuchtte.

'Ik zou het J. en D. ook nooit durven laten zien.'

'Nee, dat moet niet.'

'Nee.'

'Maar wat was die titel ook alweer?' vroeg hij. '*Ik wil jou niet meer? Of Ik hou niet meer van jou?*'

'Wat jij toen tegen mij zei, hè.'

‘Ja, ik heb het niet bedacht.’

‘Wie heeft dit dán allemaal bedacht?’

‘We hebben het nu toch over jouw boek? Fictie.’

‘Ik hou niet meer van jou.’

‘O ja. Lekker smashing, toch? In your face. Drama. Mensen kunnen er niet omheen. Daar heeft die uitgever van je zeker wel gelijk in. Iedereen is er bang voor. Je weet meteen waar het over gaat.’

‘Ik nog wel van jou.’

‘En dát geloof ik trouwens niet,’ zei hij, ‘waar die enorme liefde van jou ineens vandaan komt? Dat klópt gewoon niet. Er zit te veel kracht op. Ik vertrouw dat he-le-maal niet.’

‘Ik nog wel van jou.’

‘Jij houdt van mij als ik weg ben ja, of bijna dood. Dat is natuurlijk niet wáár.’

‘Als titel.’

‘O. *Ik hou niet meer van jou* vind ik dan sterker.’

‘Ik nog wel van jou klopt beter bij het boek. En in het écht is het ook waar.’

‘Nu is het te laat.’

‘Dat kun je nog niet weten.’

‘Jawel, de liefde is er niet meer.’

‘Die is er wel, hoor. Ook bij jou. Dat voel ik. De liefde is ondergesneeuwd. We moeten alleen snel sneeuw scheppen. We moeten wel opschieten voor de liefde echt helemaal verstikt is.’

Hij zweeg.

‘Ik heb altijd achteraf gelijk, met alles, weet je nog?’

‘Nee.’

‘Je zou weer verliefd op mij kunnen worden. Dat kán gebeuren. Het zou mooi zijn voor de meisjes als we weer verliefd waren, toch?’

Hij zweeg.

‘Waarom zeg je niks?’

‘Hier kan ik niet in meegaan.’

‘Ik begrijp dat gewoon niet.’

‘Het is het tegenovergestelde van wat ik voel.’
‘Ja, op dít moment, ja.’
‘Volgens mij is het voor jou niet goed als wij elkaar zo vaak zien.’
‘Jij vindt het toch ook gezelliger?’
‘Ja. Maar jij krijgt hoop.’
‘Als ik je zie, voelt het beter dan als ik je niet zie. Als we samen eten, een beetje kletsen. Als je mijn nek masseert, me vasthoudt...’
‘Maar ook dán is de liefde er niet,’ zei hij.
‘Dat weet ik wel.’
‘Het is gewoon vertrouwdheid.’
‘Dat vind ik ook prima. Als het zo maar blijft.’
‘We moeten verder.’
‘Zelfs als je het niet voelt, kun je het toch op z’n minst proberen? Omwille van mij. Omwille van het gezin. En pas als het dan niet werkt, heb ik er ook vrede mee.’
‘Maar ik wil het niet proberen.’
‘Zeg je het wel als je een ander hebt?’
‘Waarom begin je daar steeds over?’
‘De laatste tijd droom ik elke nacht vrouwennamen.’
‘Ik zal het zeggen als ik een ander heb.’
‘Dus jij voelt je goed nu?’
‘Ja, ik voel me elke dag weer heel erg opgelucht.’
‘O.’
‘O, nee. Niet huilen. Dan ga ik, hoor. Ik ga.’
‘Ik wou dat je het genuanceerder zei.’
‘Het is niet genuanceerder.’
‘Je bent nog niet dood.’
‘Dat niet, nee.’
‘Zolang je nog niet dood bent, is er nog iets aan te doen.’

Winter

1.

In de laatste normale zomer dwaalde ik elke avond zachtjes fluitend door het park en riep, als er even niemand aankwam, op hoge toon zijn naam. In mijn ooghoeken zag ik steeds opnieuw iets zwarts. Maar als ik dichterbij kwam, was het weer een kraai of een konijn. Nooit Ronnie.

Op een ochtend bezocht ik het Dierenpunt voor advies.

‘Hij is nu vijf dagen weg,’ zei ik. ‘Heeft u enig idee waarom Ronnie steeds wegloopt?’

‘Tja,’ zei de mevrouw, ‘dat kan aan heel kleine dingen liggen. Misschien kan hij het niet met de andere kat vinden.’

‘O, juist wel. Ronnie en Louise spelen altijd samen. Ze likken elkaar schoon. Ze slapen tegen elkaar aan. Of denkt u dat ze ruzie hebben? Zonder dat ik het in de gaten heb misschien?’

‘Het kan ook zijn dat hij iets in uw huis niet zo fijn vindt.’

‘Hij is wel heel sensitief, denk ik.’

‘Soms is het alleen al de verplaatsing van een voerbakje,’ zei de mevrouw, ‘of als u een verandering in werktijden heeft?’

‘Nu u het zegt! Het is begonnen toen ik een week in Duitsland ging schrijven,’ zei ik, ‘sindsdien is hij steeds weg.’

‘Daar heb je het al,’ zei de mevrouw. ‘Het zou goed kunnen dat hij daarom is vertrokken. Als u er niet bent, voelt hij zich thuis onveilig.’

Ze gaf me een folder mee over een spray met een kalmerende werking. Door een hoge concentratie geruststellende feromonen kon ik mijn kat extra ondersteunen in zijn ‘veilige haven’.

Mijn gezin zag er op de foto’s die ik vanaf de theatercamping in Frankrijk binnenkreeg extreem goed uit. Meer ontspannen en blijer dan ik ze in jaren had gezien. Alle drie. De frons in het voorhoofd van man was verdwenen. De meisjes zagen er volkomen gelukkig

uit. Het was de vraag of ik de jongste ooit eerder zo open en gelukkig had gezien. Een ander kind. Alsof er een last van haar schouders was gevallen.

Het kwam erop neer dat alleen Ronnie zich bij ons thuis onveilig voelde als ik er niet was. Op de anderen leek mijn afwezigheid juist een tegenovergestelde uitwerking te hebben. Daar kon geen relaxspray tegenop.

‘Het kan goed zijn dat jullie een entiteit in huis hebben,’ zei een vriendin van mijn moeder. ‘Dat ze thuis daarom zoveel onrustiger en agressiever zijn. Vooral kinderen zijn heel gevoelig.’

‘Een entiteit,’ zei ik.

‘Zal ik de entiteit weghalen?’ bood ze aan. ‘Daar ben ik voor bevoegd.’

‘Kan dat ook op afstand?’

‘Dat kan heel goed op afstand,’ zei ze.

Ze mocht het van mij best doen.

Floep...Weg was ik.

Ik hield niet van theaterkampen en had altijd lacherig gedaan over grote groepen mensen die georganiseerd creatief wilden doen in hun vrije tijd. Ik maakte grapjes over gitaar spelen bij het kampvuur en met z'n allen ‘The House of the Rising Sun’ zingen.

Man voelde zich thuis in dat Franse theaterkamp. Hij had er vroeger jarenlang als docent gewerkt en veel van zijn vrienden werkten er nog, of gingen er nu zelf met hun gezin naartoe. Ik was allergisch voor de zogenaamde saamhorigheid die er op zo'n kamp ontstond. Hij noemde de mensen daar ‘familie’.

‘Mama is een einzelgänger,’ zei man.

‘Papa is een allemansvriend,’ zei ik.

Dus waren ze die zomer zonder mij naar de theatercamping vertrokken. Ik juichte het alleen maar toe. Het was leuk voor man en de meisjes, en ik had thuis tien dagen het rijk alleen om aan mijn roman te schrijven. Een win-winsituatie.

Zodra ze weg waren, telde ik vooral de dagen tot ik de TGV naar Frankrijk kon nemen om me eindelijk weer bij hen te voegen.

Over een paar dagen begon de kerstvakantie. Eerste kerstdag, die zou ontaarden in een familiedrama, vierden we bij mijn ouders. Daar kom ik nog op terug.

De rode kerstlichtjes in de boom knipperden, maar aan tafel kwam het onderwerp 'zomervakantie' al ter sprake. Het theaterkamp.

'Ga jij dit jaar wel mee?' vroeg de jongste.

'Ik?'

'Ja.'

'Ik denk het niet nee. Waarom?'

'Omdat... Anders mis ik jou zo.'

'O.' Ik lachte.

'Ik heb jou zo gemist,' zei ze. 'Ik heb jou gemist, mama.'

Ze keek me aan. Ik moest ervan giechelen. De jongste barstte in huilen uit, schoof haar bord opzij, legde haar hoofd op tafel en schreeuwde: 'Dat is écht waar. Ik heb je écht gemist.'

'Ik lach je niet uit,' zei ik snel. 'Ik lach omdat ik niet had verwacht dat jij mij had gemist.'

Ik lachte vooral omdat ik zoveel plotselinge, onversneden, rechtstreekse liefde aan mijn adres niet aankon. Als dit huilende meisje mij miste, zou ik met haar meegaan, overal naartoe. Voor altijd. Net zo lang tot ze me zat was.

's Avonds, toen ze in bad zat en ik haar haren waste, kwam ik er nog op terug. 'Waarom zeg je het nu pas?'

'Ik durfde het niet te zeggen. Ik wou het wel, maar steeds als ik het bijna ging zeggen, was jij alweer met iets anders bezig.'

'Deze zomer ga ik mee naar Frankrijk,' zei ik toen ik beneden kwam.

'Waarom?' vroeg man.

'Gewoon,' zei ik, 'dat lijkt me leuk.'

'O,' zei man. 'Dat lijkt jou nu ineens leuk.'

Alles was grijs, koud, ik had uitzicht op de kale iep voor ons huis die we in de zes jaar dat we hier nu woonden van een plantje in een echte boom hadden zien veranderen. We hadden de meisjes net naar school gebracht, man pakte in de woonkamer zijn werkspullen bij elkaar, en ik was meteen doorgelopen naar de bovenkamer en achter mijn computer gaan zitten.

Ik opende Facebook en las een column over de dood van een hond en een man die bezig was zijn gezin te verlaten. Ik dacht aan een documentaire die ik gisteren op tv had gezien, waarin een zieke moeder afscheid nam van haar dochtertje, de tranen die toen ook zomaar opwelden. De tranen welden de laatste tijd vaker op. ‘Dat is alleen maar goed,’ hoorde ik K. – de alchemist die ik in die tijd bezocht om mee te praten – zeggen. ‘Er roeren zich dingen in je onderbewuste.’

Ik wilde net aan het werk gaan, toen er wel heel droevige operamuziek van beneden kwam.

‘Hé! Is dit soms een requiem?’ riep ik.

‘Nee, dit gaat over Orpheus en Eurydice,’ riep man.

‘Kan er geen vrolijker muziekje op?’

‘Dit is heel mooi toch?’

‘Ja, maar de dag moet nog beginnen.’

Even later riep hij: ‘O ja, dit is de afscheidsscène.’

‘Ik wil een ander lied!’

Hij riep: ‘Ik neem de iPad mee, dus dan houdt de muziek vanzelf op.’

Ik hoorde ‘daag’ en meteen daarna de voordeur dichtknallen. Stilte. Ik zag hem in zijn Peugeot stappen. Hij had zijn grijze pantalon aangetrokken, die hij vond kriebelen, en daarboven zijn lichtblauwe lievelingsoverhemd van een duur merk. Precies een jaar later zal ik er de schaar in zetten en de verknipte repen babyblauwe stof in de vuilcontainer om de hoek van de straat proppen.

Ik wachtte tot hij zich zou omdraaien, omhoog zou kijken, naar hier, naar mij, maar hij reed weg zonder kijken, zonder zwaaien.

Ik tuimelde terug de tijd in en schreef een stukje over afscheid nemen. Een ochtend in 1994 zal het zijn geweest, of 1995, ik wist het niet, jaartallen zeggen me niets. Ik wist wel dat ik door hem op de trein werd gezet. En vooral dat het geheel tegen mijn gevoel in ging. Het was in mijn leven nooit eerder zó klip en klaar geweest wat ik voelde en wat ik wilde. Maar zijn volgepakte Citroën cx stond al klaar op de oprit van zijn boerderij, de neus richting het zuiden. Hij was afgestudeerd als docent drama. Hij zou later die dag met zijn huisgenoot en een andere vriend naar Italië vertrekken. Voor ten minste een jaar. Misschien voor altijd. Ik kende hem nog maar net. Een nieuw liefje paste niet in zijn planning.

‘Ik ben je minnaar,’ zei hij.

We stonden op het perron, de minnaar en ik, ver weg van de andere mensen, onder het blauwe bord CULEMBORG. Hij in zijn eeuwige houthakkershemd, met die enorme krullenbos, en ik op mijn blokhakken, met een grote rugzak. We stonden alleen maar dicht tegen elkaar aan, elkaars geur op te snuiven, elkaar vast te houden, tot de trein eraan kwam, dat walgelijke gele boemdeling, en hij de stap naar achteren ook écht zette.

‘Dag liefje,’ zei hij. ‘Nu moeten we het voortaan zonder elkaar doen.’

‘Dag liefje.’

‘We zien wel hoe het is als we elkaar volgend jaar weer zien.’

De hele treinrit naar mijn ouders had ik gehuild. Overstappen in Utrecht op de intercity naar Nijmegen, de stoptrein naar Boxmeer. Het was ook voor het eerst van mijn leven dat er in al die drie treinen geen enkele andere passagier zat. Ik was alleen met mijn verdriet in een vrijwel lege trein die steeds verder wegreed van de man bij wie ik zijn moest.

‘Zullen we samen een weekendje naar Maastricht gaan in de kerstvakantie?’ aptte ik man. ‘Hoelang is het niet geleden dat wij iets zonder de kinderen hebben gedaan?’